

(א) [עיר חוס' יומא כט.
סד"ה אלף, (ב) טעמין.
יעב"ז, (ג) [לעיל פה,]
(ד) [לעיל 5א. וש"נ,] (ה) ס"א
ל"ג, (ו) ס"א ל"ג, (ז) [ע"ב,]
(ח) [ועיר בפרש"י דהתם
ד"ה ה"ו בל"ת,] (ט) ס"א
צ"י אש מכלליה, (י) חוס'
ד"ה רב אשי,

תורה אור השלם

1. לא ישאירו ממנו עד
בקר ועצם לא ישברו בו
בכל חקת הפסח יעשו
אתו: במדבר ט יב
2. בחדש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים
יעשו אתו על מצות
ומורים יאכלה:
במדבר ט יא
3. בבית אחד יאכל לא
תוציא מן הבית מן
השברו חוצה ועצם לא
תשברו בו: שמות יב יב

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה מזה
וכ' דכולה מתניתין
הס"ד ואח"כ ז"ל ד"ה
צלי דאתרבי מכלליה
דמצות ומרורי' הס"ד:

מוסף רש"י

אחד עצם שיש בו
מורח. ולא אמרין לימו
עשה דואכלו את הבשר
וידחה את לא תעשה
לשנייה (לעיל פה.).

מוסף תוספות

א. ולא בשאר קרבנות.
מוס' שאנז.

רבינו חננאל

מתני' מה בין הראשון
לשני הראשון אסור בבל
יראה ובל ימצא והשני

מרתנ' מלח וחמץ יש לו צניט. **במחמץ**
ממתיקין: (א) **גמ'** ככל חוקם הפסח וגו'
 משמע גופו: **במלוח** שבגופו **הפסח**
 לדין ראשון אלא במלות שבגופו כגון
 אכל לא למלות שאינן בגופו כגון
 השבתת שאור: **מלוח** שעל גופו
 מנין. כגון מלח ומרור שהן דברים
מלוח שלא על גופו. כגון השבתת
 שאור ולקמיה פריך מנח מימי
 והאמרת אותו משמע מלוח שבגופו:
מה שצירט העלם מיוחדת. לקמן
 יצ"ח לא צפרט וכלל דפרטי כתיבי
 צריכין לה הדר כלל על מלות ומורוסי
 ואכלוהו וכן לא ישאירו ממנו עד
 צבוק ועלם לא יצברו בו פרטי ככל
 חוקת הפסח יעשו אותו כלל ולקמיה
 מפרש לה: **איסין** בן יהודה אומר.
 אינו צריך לא יצברו לכך אלא ללימוד
 לאחר כדלקמן דאיתו מלוח שבגופו
 משמע: **הא אחרת** אותו **במלוח**
שבגופו גרסי': **ה"ק השאל.** כתבי
 מלות ומורוסי ואיתרבי מלוח שאינה
 גופו אלמא אותו לאו דוקא: והוא
 ליה פרט וכלל. דפרטי כתיבי צריכא:
ואימא נעשה כלל מוסיף על הפרט.
 ואיתרבי כל מיני אפילו השבתת
 שאור שאינה על גופו: **קמ"ל**
 ועלם לא יצברו דלא תדרוש כלל
 מוסיף על הפרט לרביי כל מיני
 אפ"ה השבתת שאור דלא כן כל
 הדי פרטי למה לי אלא להכי כתיביהו
 אכל חד וחד ומרבי דומיא דפרטי
 אותו לא וכלוהו פרטי הוו דגופו
 ודעל גופו והיינו דקאמר מנח
 דפרטי ועלם לא יצברו ממעט מלות
 שלא על גופו כגון לא תשחט על
 חמץ כדלקמן ולקמן צביייתא מפשי'
 ממאי מרבי כלל חד וחד ומאי
 ממעט פרטא: **מאי עבד ליה.**
 ממכל חוקת הפסח נפקא ליה דלא
 לדידיה אותו דוקא וממעט שלא על
 גופו וממילא מתרבה שצירת עלם
 דהא מלוח שבגופו היא. ותמיהא לי
 אמאי לא בעי נמי לא ישאירו לאיסי
 אלא עבד ליה דלא מלוח שבגופו
 היא: **מיבעי ליה אחד עלם כו'.**
 דהכי דרשינן צבי"ל לולין (לעיל דף פה.)
 כשהוא אומר ועלם לא יצברו צפסח
 שני שאין ת"ל הו"א' עלם כו':
ורוצנן. דאמרי אותו לאו דוקא למאי
 איתרבי: **שאין שוחטין.** פסח שני
 על פסח שנחלה לו להכי כתב יעשו
 לשון רבים דקמה דלפטר אלאדורו

אחרי שראינו את המעשה הזה, חשבנו שיש להעביר את המעשה הזה לפרטיות, ולעשותו פרטי. אבל אחרי שראינו את המעשה הזה, חשבנו שיש להעביר את המעשה הזה לפרטיות, ולעשותו פרטי.

יליף לה לטעמא דכולה
 . בפסקא שני כתיב: אוסו.
 דבר. לא ריבה את השני
 אדר עבודותיו ואכילת עלי

מתני' ^(א) מה בין פסח
אסור בכל יראה וכל
עמו בבית הראשון
והשני אינו מעון הלל
הלל בעשייתו ונאכלי
ודוחין את השבת:
הפסח יעשו אותו ב
מדבר מצוה שעל גופו
ומורורים יאכלוהו יכו
גופו ת"ל יועצם לא
העצם מיוחד מצוה
שבגופו איסי בן יהוה
במצות שבגופו הכתוב
אף מצוה שלא על ג
שבגופו הכתוב מדבר
על מצות ומורורים
אותו לא דוקא הוא
וכלל ונעשה כלל מז
כל מילי נמי קמ"ל אי
מאי עביד ליה מיבעי
בו מזה ואחד עצם ע
יעשו אותו מאי עבדי
שוחטין את הפסח על
לאהדורי מהדרין ת
יעשו אותו יכול בשם
יראה וכל ימצא כך
ובל ימצא ת"ל על כ
ואין לי אלא מצות
ת"ל לא ישאירו ממנו
מצות ל"ת שניתק לו
ממנו ת"ל ³ועצם לא
מפורש מ"ע ול"ת שג
אף כל מ"ע ול"ת שג
בכלליה דמצות ומרו
אש בפרטיה מאי ממנו
איפוך אנא מצוה דגו
ישאירו ממנו עד בק
לא תוציא ממנו ^(ד)
בנוטר והאי מיפסל
קא ממעט ליה לא יר
ליה דהאי אינו לוק
לעשה והאי אינו
שניתק לעשה איפוך

כגון לטמא אחד בשרץ ו
ה דקרא הוא: "על מזה
ומה לי ופרטא ממעט דכווי
ממעט" מני דומיא דדייה וס
ממעט ודכוותיה מרבו וממעט
ממעט דכוותיה השבחת
מני לרבווי דכוותיה לאו
"מגורה מנין" שיריה והכל
בפרטיה מאי קא ממעט
עשה: ל"מ דמוחיל לאו הני
אחד יאכל לא תויתא וגו'
ולין (עלי פה. ט.) האוכלו
הא בעמוד והשבח כל י

מה בין ראשון לשני.
נשחט צג' כיתות ו
ושייר דשייר גמי זיקור ד'
ובתוספתא ללא קמני זיקור

הראשון לשני הראשון
צא והשני חמץ ומצה
שעון הלל באכילתו
אכילתו זה זה מעו^ה
לי על מצה ומרורים
ת"ר יכלל חוקת
צוה שבגופו הכתוב
מנין ת"ל² על מצות
אפילו מצות שלא על
שכרו בו מה שבירת
בגופו אף כל מצוה
אמר יעשו אותו
מדבר אמר מר יכול
הוא אמרת במצוה
ה"ק השתא דאמרת
בכלוהו אלמא יעשו
ימא הוה ליה כפרט
על הפרט ואפילו
י בן יהודה האי עצם
ה³ לאחד עצם שיש
ין בו מוח ורבנן האי
יה מיבעי ליה⁷ שאין
יוחיד דכמה דאפשר
י ככל חוקת הפסח
שהראשון אסור בכל
ני אסור בכל יראה
ית ומרורים יאכלוהו
שה מצות ל"ת מנין
עד בקר ואין לי אלא
שה ימצות ל"ת גמור
שכרו בו מה הפרט
ק לעשה ול"ת גמור
ק לעשה ול"ת גמור
מאי קא מרבי צלי
ש ליה השבתת שאור
ה עדיף בכלליה דלא
מאי קא מרבה ליה
מי ליה דהאי מיפסל
בפרמיה מאי
ה ולא ימצא⁶ (רדמי
דהוה לאו שניתק
קה דהוה ליה לאו
אנא מצוה דגופיה עד

י' דכתיב יעשו כתיב אותו
ממורוים וגו'. והדר כתיב כ
הדמפרס לקמן כללנו דר
מפרטתה ממעטין כל ירא
ל' שיהא כלל מוסקף
ד' ל"ם מנין. שירצה הכלל
ק לעשה ולמעט בפרטתה
למעט פרט מ"ל לא ישברו
דכל פרטא משמע מיעוט
לעשה הוא דכתיב גבי ראש
למעט לא תזילא לאכול לא
זה כל"מ דזשבר בשדה טרכ
ת המועד. כללית דעלם

תוספ' (פרק ח) קתני נמי הראשון
השני נשחט בג' כיתות והכא תנא
ס דליתיה בשני כדאמר בגמ' (דף נז.)
לא קחשיב אלא הנך שנוהגין בפסח
לכד^א וביקור נוהג נמי בתמיד:

וַיֵּאָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ
בּוֹ מַאי עֲבִיד לַיהוָה. תִּמְחָה
לֹאִיסִי לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד צִקֵּר
מֵאִי עֲבִיד לִיהוָה דְּהָא לִדְדִּי לֹא צִרִיק
לִמְעוּטֵי בִל יִרְאֶה דִּמְאֻתּוֹ מִפִּיק
מִזֹּחַ שָׁלָה עַל גּוֹפּוֹ:
מִיבִיעִי יִרְיָה שְׁאִין שׁוֹחֲטִין אֶת
הַפֶּסַח עַל הַיְּחִיד. קֶשֶׁה
לְהַשְׁבִּיחַ דְּמִיפּוֹק לִיהוָה מִכְּכֹל חֻקֵּי
הַפֶּסַח וְרִשְׁאֹן נִפְקָא לֵן צִפְרֵק
הָאִשָּׁה (לְעִיל דָּף סא). לְדִין שׁוֹחֲטִין
אוֹתוֹ עַל הַיְּחִיד מִלָּא מוֹכֵל לִזְבוֹחַ אֶת
הַפֶּסַח בְּאַחַד יוֹ"ל דְּלִית לִיהוָה הֵיאֵא
דְּרֵשָׁה וּבִפְסָח רִשְׁאֹן נִפְקָא לִיהוָה
מִשּׁוֹם דְּלֹא גִרַע מִפְסָח שְׁנִי:
בְּבִלְיָה דְּמִצְוֹת וּמִרְוִרִים מֵאִי
קִמְרִי צִי אִשׁ. מִשְׁמַע
מִשּׁוֹם מִצְוֹת וּמִרְוִרִים דְּקָאִי כֻלָּא
עֲלֵיהּ מִרְבִּין צִי אִשׁ וְתִמְחָה כִּיּוֹן
דְּפִרְט וּכְכֹל הוּא בִלָּא מִצְוֹת וּמִרְוִרִים
מִרְבִּין צִי אִשׁ וְכֹל מִיָּלִי אִפִּילוֹ
הַשְׁבָּחָה שְׁאוּר וּמִפְרָטֵי מִמְעוּטֵי מִכֹּל
חַד וְחַד דְּהָא מִלְּתָא כְּדָמֵר צִרִים
מִרְוִרִים (צ"ק דף סב). דְּמִסְתִּיק עַל כֹּל
דְּזֵר פִּשְׁעָה כֻלָּא רִיבּוּאִי אִשׁ לִיהוָה
פִּרְטֵי לְמַה לִּי חַד לִמְעוּטֵי עֲבָדִים
כִּי וִישׁ לְוִמֵּר דְּוֹדָאִי בִלָּא מִצְוֹת
וּמִרְוִרִים יִדְעִין צִי אִשׁ (י) מִכְּלָלָא
וְיִמְנֻת וּמִרְוִרִים לֹא אִתָּא אִלָּא לִמְעוּטֵי
הַשְׁבָּחָה שְׁאוּר וְלֹא נִקֵּט הֵיאֵא לִישְׁנָא
בְּכֻלְהִיהּ דְּמִצְוֹת וּמִרְוִרִים מֵאִי קִמְרִי
צִי אִשׁ אִלָּא מִשּׁוֹם דְּזֵעִי לִמִּפְרָךְ
וְאִפּוֹךְ אֵנָּה: **לֹא תוֹצִיא מִן הַבֵּית.**
פִּי בְּקוֹנֵי דְלָלוּ הֵימֶנֶק לְעֶשֶׂה הוּא
דְּכֻתִּיב בְּצִית אֶחָד יֹאכֵל לֹא תוֹצִיא
מִשְׁמַע לֹא תוֹצִיא לְאוּכְלוֹ בְּצִית אֶחָד
אִלָּא בְּצִית אֶחָד יֹאכֵל בְּעִמּוּד וְהַחֲזוֹר
קָאִי אִם תוֹצִיאוּ וְקֶשֶׁה לְרִי"י הֵיכִי
חֲשִׁבִין לִיהוָה לֹא הֵימֶנֶק לְעֶשֶׂה וְהֵא
לֹא שְׁקִדְמוּ עֶשֶׂה הוּא וְלֹא חֲשִׁיב
לֹא הֵימֶנֶק לְעֶשֶׂה כְּדָמֵר צִפְרֵק
בְּתַר דְּמִשְׁמַע (דף טו).
בְּפִרְטִיהּ קָא מִמְעִיט בִּל
יִרְאֶה. כֹּאן מִשְׁמַע
כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִי"י כְּכֹל שְׁעָה (לְעִיל
טו) ^ו דְּלֹא יִרְאֶה הוּי נִימֶנֶק לְעֶשֶׂה:
פֶּסַח

וַיִּגְדַּל דְּכָתִיב בְּרִישָׁא יַעֲשֹׂה אֹתוֹ חַי
עֲלֵיהּ לְרַבּוּי דּוּמִיא דִּידֵיהּ וְכַל מִינֵי
וּקְתָּהּ הַפֶּסֶחַ מֵהִדְרִינן אֲכֹלְהוּ פֶּרֶטָא
בְּלִי יִמְאָל לְקַמְנן וּבִרְיִימָא רְמוּי מִרְמוּא
עַל הַפֶּרֶט שֶׁל עֵשָׂה מִזֹּת וּמִרְוִירִים
הַפֶּרֶט יִמְעַט לִ"ת מ"ל לֹא יִשְׁאִירוּ
יִרְאֵהָ וְלֹא יִמְאָל דְּלֹא שִׁמְקַת דְּעֵשָׂה
בְּכֻלָּא לְהַדּוּרִי עֲלֵיהּ לְרַבּוּי דְּכוּוּתָהּ
וְכוּוּתֵיהּ דְּכִי מִשְׁמַע הָאִי וְלֹא מִיִּדִי
שְׁמוֹת יֵן וְהִנּוּתָּר מִמֶּנּוּ וְגו': לֹא סוּלִיא.
יֵת אֶחָד יֵאָכֵל בְּעִמּוּד וְהִסּוּר קִאִי אִם
שְׁמוֹת כֵּב אֵלָּא מוֹתָר לְהַחֲזִירוּ וּלְאֹכְלוּ:
יִשְׁבְּרוּ כּו'. דְּמַרְבִּי דֹּא תַעֲשֵׂה אִמּוֹר:
מֵאִי

ג' א מ"י פ"י מהלכות
ק"פ הלכה טו:
ד ב מ"י פ"ג מהלכות
ק"פ הלכה ז:
ז ג ד מ"י פ"י מהל'
ק"פ הלכה טו:

[illegible]